

6017
29.11.2017

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Başbakan Binali YILDIRIM** tarafından Anayasa'nın 98. ve İçtüzüğü'nün 99. maddesi gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Ertuğrul KÜRKÇÜ
İzmir Milletvekili

Anadolu Ajansı (AA) abonelik sözleşmelerine, müşterileri temel Anayasal hak ve özgürlüklerden feragate zorlayan şu maddeyi eklemeye başlamıştır: "Tarafların işbu sözleşmeden doğan ticari işbirliği sebebi ile Abone Ajans aleyhine hiçbir şekilde haber, açıklama, duyuru, reklam veya bildirim yapmayacağını kabul, beyan ve taahhüt eder. Bu hükme uyulmaması halinde Ajans, tek taraflı olarak, hiçbir ihbara gerek kalmaksızın sözleşmeyi feshetme, sözleşmenin bitiş tarihine kadar olan abonelik bedellerini Abone'den doğrudan talep ve tahsil etme, doğmuş ve doğacak her türlü zarar ile maddi-manevi tazminat talep etme hakkını saklı tutar."

Bilindiği gibi AA kanunla kurulmuştur ve kuruluş amaçları bellidir. AA "Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş, Devletin % 49 hissesi bulunan tüzel kişiliğe sahip bir anonim şirkettir. Görevi, yurt içindeki ve yurt dışındaki muhabirlerden ve yabancı ajanslardan aldığı haberleri yurt içindeki ve dışındaki abonelerine ulaştırmak, yurt dışına yayın yapmak; böylece ülkemizi tanıtmak ve dünyadaki olayları da devlete ve tüm basın-yayın organlarına tarafsız, doğru ve çabuk bir şekilde ulaştırmaktır." Basın yayın hayatında devlet ajansı olarak nitelendirilmekte ve elinde bulundurduğu olanakları kâr amacı güden ama haksız rekabet yaratmaması gereken bir haber ajansı olarak kullanmaktadır.

AA, diğer haber ajansları gibi kamu tüzel kişilerinin kanunlarla korunmuş olan haklarını, örneğin ticari itibarlarının sarsılmasına yönelik haberler, eleştiriler ve kurum tüzel kişiliğinin haklarının yayın yoluyla ihlali durumunda Türk Medeni Kanun'u, Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu hükümlerine ve diğer kanunlara göre davacı/davalı olma hak ehliyetine sahiptir. Sahip olunan ve kamu düzenini ilgilendiren kanuni hakların haksız rekabet yaratacak ve kamu düzeninin önemli bir parçası olan basın yayın özgürlüğünü zedeleyici ve "kısıtlayıcı" bir kurala çevrilerek Sözleşmede yer alması ve ticari sözleşmelerin konusu haline getirilmesi kamu düzenine aykırıdır.

Ticari bir sözleşmenin koşullarından birisi yayın yasağı olamaz.

Bu sözleşmede yer alan "ticari iş birliği" nedeniyle getirilmiş AA'nın müşterisi olan kuruluşları "oto sansür"e zorlayıcı kısıtlılık Basın Kanunu 3. Maddesi ve Anayasa Madde 28'e aykırıdır: "Basın hürdür, sansür edilemez." Anayasa Madde 29'a göre kanunla haber, düşünce ve kanaatlerin serbestçe yayımlanmasını engelleyici veya zorlaştırmacı siyasal, ekonomik, mali ve teknik şartlar konulamaz: "Basın özgürdür."

Dolayısıyla bir sözleşmede haber yapılmasını engelleyen, kısıtlayan ve özellikle “aleyhe yayın” diye muğlak bir biçimde tanımlanan sübjektif bir sınırlandırma ölçütü konulması hukuka ve kanunlara aykırıdır. Aksine bir deyişle “AA lehine haber yapmak serbesttir” esası üzerinden getirilmek istenen “düzenleme” sözleşme özgürlüğüne de aykırı bir sınırlandırmadır. Bu ayrıca halkın haber alma ve gazetecilerin eleştiri ve yorum yapma özgürlüklerinin kısıtlanmasıdır.

Bu gerekçeyle;

1. AA sözleşmelerinde “aleyhe yayın” şeklinde belirlenen sübjektif bir sınırlandırma ölçütü getirilmesinin hukuki dayanağı nedir?
2. AA sözleşmelerinde “aleyhe yayın” şeklinde belirlenen sınırlandırmanın ölçütü nedir? “Aleyhe yayın”ın gerçekleşmiş olduğu ve sözleşmeyi feshi gerektirdiği kim veya hangi kurum/kurul tarafından saptanacak, değerlendirilecek ve karara bağlanacaktır.
3. AA en büyük hissedarı kamu olan bir haber ajansı olarak, müşterilerine Anayasal hak ve özgürlükleri ve bu hak ve özgürlüklerin güvencelerini hiçe sayan bir koşul dayatma hak ve gücünü nereden almaktadır? Bu hükmün sözleşmede yer almasına kim, nasıl karar vermiştir? Söz konusu madde tip sözleşmeye bilginiz dahilinde mi eklenmiştir?
4. Uygulanması halinde, “basın ve ifade özgürlüğü”nün yanısıra “halkın haber alma hakkı” ve “sözleşme özgürlüğü”nü de ihlal eden bu maddenin sözleşmelerden çıkartılması doğrultusunda bir girişimde bulunulacak mıdır?